

Zprávy, informace, oznámení

Ze zasedání České konference rektorů

V pátek 20. 3. se na Vysoké škole pedagogické a Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové uskutečnilo 36. zasedání České konference rektorů (ČKR), která se ve svých usneseních vyjádřila k některým aktuálním otázkám českého vysokého školství.

V souvislosti s poslední úpravou návrhu zákona o vysokých školách, která podle mínění rektorů ohrožuje samosprávný vývoj vysokých škol a jejich úroveň, ČKR považuje za neopodstatněné rozlišování vysokých škol na univerzitní a neuniverzitní, stejně jako skutečnost, že pro jmenování rektora či děkana není vyžadována vědecko-pedagogická kvalifikace. ČKR odmítla také nepřiměřené exekutivní pravomoci MŠMT vůči vysokým školám a formulaci zákona, podle které může MŠMT samo rozhodnout o tom, který majetek dosud vysokou školou spravovaný jí předá.

Za stěžejní materiály pro činnost vysokých škol ČR považuje ČKR připravovaný nový zákon o výzkumu a vývoji a „Principy politiky a výzkumu a vývoje ČR na přechodu do 21. století“, na jejichž přípravě se hodlá ve spolupráci s MŠMT podílet.

Do čela předsednictva České konference rektorů byl zvolen prof. ing. J. Hron, DrSc. (rektor ČZU Praha), kancléřem se stal rektor UP doc. RNDr. L. Dvořák, CSc.

-mav-

Jen několik řádků

Hledání stability

Peněz je málo, více jich ministerstvo univerzit nedá. Ledaže by univerzita excelovala faktorem kvality (ŽUP 19, str. 3) a jeho vzorec již působil. Jisté je, že extenzivnímu růstu univerzity zvoní hrana hodně hlasitě v tónině balíčků, faktorů kvality a homologizace s evropským společenstvím. Stále ještě můžeme věřit, že ve školství nebylo nikdy nic dotazeno a zůstalo jen tak napůl, tak proč se vzrušovat, ono se to zase nějak vyřeší samo a bez nás. Dnes je ale tato víra zákazonosná, protože je jiná doba a změnilo se okolí, v němž univerzita žije. Selektivní tlak zesiluje. Může ohrozit stabilitu univerzity jako soustavu fakult a pomocných funkčních složek?

Stabilita každého systému je určena jeho kompatibilitou s okolím. Jestliže se okolí mění, musí se systém adaptovat, tzn. změnit svou strukturu a chování, aby zachoval míru své stability. Anebo může měnit strukturu okolí, aby udržel potřebnou míru své stability. Ta je primárním cílem, protože podmínkou z vitální indikace. Obě adaptační strategie se dokonale osvědčily v evoluci živých soustav, od buňky, jedince k populaci a celé biosféře. Jinak by živé systémy nepřežily.

Univerzita (a celé školství) je také živý systém. Má jen omezené možnosti měnit své okolí. Dělá to prostřednictvím výsledků svých aktivit vzdělávacích a badatelských sice důkladně a s přesvědčením, ale pomalu a s velkou časovou prodlevou účinku.

To znamená, že se univerzita musí adaptovat změnou své vnitřní struktury, aby vytvořila potřebnou míru stability adekvátní podmínkám okolí. Čím dříve adaptaci uskuteční, tím více se zmenší negativní selektivní tlak a faktor kvality se zvýší. Selektive negativní se tak promění v pozitivní formativní sílu. Břemeno rozváděného posouzení a odpovědnost za strategické rozhodování u adaptačních změnách UP nesou akademičtí funkcionáři a senátoři. Potřebují mít vědomí sounáležitosti s univerzitní obcí. Dávejme jim jej najevo v senátech, vědeckých radách, v celé obci. Zaslouží si to, protože cestu ke stabilitě hledají pro nás.

M. Hejtmánek

Do zahájení AFO zbývá 45 dnů

Co uvidíte na letošním AFO?

Výběrová komise vybrala ze 109 filmů, video-programů a CD-ROM celkem 63 soutěžních pořadů, z toho 49 domácích a 14 zahraničních (Anglie, Francie, Izrael, Kanada, Litva, Slovensko, SRN, Švýcarsko, Ukrajina).

Přijaté filmy a videoprogramy

Část: společenské vědy

Prápor (Švýcarsko)

Krejča, Svoboda, Faust

Sochař a učitel Jan Koblasa v Německu

Bard slobody

Lietuvos mokyklos istorijos apybraiža (Litva)

Odkaz

Specifické poruchy učení

Moderní Hradec Králové – Kotěra – Gočár

Vila Tugendhat

Tajemství Sixtova domu

Kronika česká, Karel IV. – Král český a římský

Kundalini – Reflections Of The Inner Light (Kanada)

Řekni mi něco o sobě – Zráni zla – Milan

Bez milosti

Zblízka – Avion

Obchod jako každý jiný

Jan Masaryk – Život

Rudolfova štola

Až na dno zraždy/Emanuel Moravec

Historie pod zámekem

Kievo-Mogiljanska akademija (Ukrajina)

Vermessene Mythen (SRN)

Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová

Oil On Canvas – část Perspektiva (Anglie)

Im Krieg fürs Vaterland. Haber, Bosch und die

Rolle der I. G. Farben (SRN)

The Russian Compound (Izrael)

Paradoxy českého divadla

Pražský hrad II. – Hrad Lucemburský (ČR)

Poděkování Vydavatelství UP

Ne vždy se spolupráce mezi útvary RUP a fakultami vyvíjí ke vzájemné spokojenosti. Fakulty si často stěžují na příliš direktivní nebo byrokratický charakter zásahů „centra“, od kterého by spíše chtěly vidět rychlý a pokud možno bezplatný servis pro potřeby svého rozvoje. Věřím, že i pracovníci rektorátu mohou dlouze argumentovat na téma, jaké problémy jim přináší druhá strana. Tato situace se pohřichu dlouhodobě trauje i ve vztahu k univerzitnímu vydavatelství.

O to více, soudím, je na místě ocenit, když se bariéry zakořeněné nedůvěry prolomí. Právnická fakulta před několika málo týdny požádala VUP o vydání sborníku prací svých učitelů a termín, k němuž – z důvodů prezentace – měl být tisk hotov, byl opravdu šibeniční.

Nebylo však zapotřebí ani ponížených suplik ani hromobití. Setkali jsme se s maximální vstřícností, širokou nabídkou, profesionálním přístupem a rychlou a pružnou reakcí na všechny naše návrhy. V neposlední řadě také s velmi přijatelnou cenou za to všechno.

Osobně chci zejména poděkovat paní ředitelce vydavatelství RNDr. Haně Dzikové, která se o „dítě“ naší fakulty starala po celou dobu, kdy bylo svěreno do její péče, a to tak, že by nebylo divu, kdyby její vlastní potomek (právě v té době nemocný!) začal žrářit.

Nechci tímto poděkováním připravovat své fakultě nějakou lepší pozici pro příští spolupráci, jistě nebude vždy bezproblémová. Ale po učiněné zkušenosti se na tuto spolupráci budu určitě těšit. Slo to již především o setkání s dobrou vůlí. A všechno další pak následuje.

JUDr. L. Vyhnaněk,

proděkan PF UP pro vědeckovýzkumnou činnost

Průkopníci podnikání v českých zemích (V. Lanna)

Hádala se duše s tělem – Mozartův efekt

Hádala se duše s tělem – Sedm strmých hor

Teleskop – Kdy promluvil pračlověk

Romská duše Honzy Ráče z cyklu Svět bez hranic

Příběh české a slovenské fotografie (4. díl)

František Palacký

Kámen a poznání

Času je málo a voda stúpa (SR)

Část: lékařství

To dítě nezlobí!

Co dělají mateřské školy v Norsku pro zdravý vývoj dítěte

Život na kolech

Kdopak by se tady bál

O hlase a řeči

Úvod do stravování diabetika I. typu

Syndróm týraného dieťaťa (SR)

Teleskop z cyklu Operace lidského těla – Trans-

plantace jater

Teleskop z cyklu Operace lidského těla – Ci-

sařský řez

A Bout de nerfs (Francie)

Část: přírodní vědy

Fyzika v pokusech – Akustika/Jak vzniká vzduch

Lesní hospodářství v České republice

Chemické pokusy pro základní školy I. díl,

část 5 Kyslík

Akustika – Hluk a sluch

Tanz mit der Welt (SRN)

Nos cousins les animaux (Francie)

Část: tělovýchova

Snowboarding Učit se? Učit se. Učit se!

Pohybové hry dětí II. – Socializace hrou

Podrobný program bude zveřejněn v nultém čísle informačního bulletinu AFO/INFO.

-js-

Letní škola rozvojové pomoci

Centrum interdisciplinárních studií UP ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Programem OSN pro rozvoj (UNDP) pořádají ve dnech od 23. 8. do 30. 8. 1998 *Letní školu rozvojové pomoci a spolupráce*. Je určena uchazečům, kteří mají zájem o problematiku rozvojových zemí a v případě možnosti by měli zájem zapojit se do programu pomoci rozvojovým zemím.

Letní škola proběhne formou přednášek a seminářů vedených předními českými odborníky.

Hlavní tematické okruhy:

- 1) Rozvojový svět v globálním kontextu – ekonomické, sociální, politické a ekologické problémy, odlišný koncept lidských práv, „střet civilizací“ – „geopolitický“ pohled.
- 2) Cestovní medicína a hygiena, tropické nemoci – „zdravotnický“ pohled.
- 3) Rozvojová pomoc – pro a proti, existující formy pomoci, institucionální zajištění, příklady úspěšných a neúspěšných rozvojových projektů z historie, úloha dobrovolníků.
- 4) Kulturně-nábožensko-historický kontext. Principy a možnosti interkulturního dialogu, principy a zvláštnosti tamních náboženství, chování vyplývající z koloniální zkušenosti.
- 5) Životní styl a společenské instituce v rozvojových zemích a jak se v tamních podmínkách chovat.
- 6) Náš obraz „třetího světa“ a obraz „západní“, euroamerické civilizace ve třetím světě –

Zprávy, informace, oznámení

vzájemná očekávání, předsudky, identifikace společných zájmů.

Mezi přednášejícími budou např. dr. J. Kára, ředitel odboru OSN, Ministerstvo zahraničí ČR, ing. J. Fukan, ředitel nadace Volonté, ing. J. Jesztrebi, ředitel Českého náborového střediska technické pomoci OSN, T. Pojar, ředitel nadace při České televizi Člověk v tísni, a další.

Účastníci obdrží osvědčení Univerzity Palackého o absolvování kurzu a budou zařazeni do databáze jako potenciální zájemci o práci v oblasti rozvojové pomoci a spolupráce.

Příhlášky se stručným životopisem a krátkým zdůvodněním zájmu je možno zasílat **do 15. května 1998** na adresu: dr. P. Nováček, Centrum interdisciplinárních studií UP, Křížkovského 8, 771 46 Olomouc, fax: 068 523 2035.

Počet účastníků je omezen, ubytování na kolejích bude hrazeno, dopravu a stravování si platí každý samostatně. Účastnický poplatek je symbolický (letní škola je hrazena z dotace Programu OSN pro rozvoj), činí 200 Kč.

Zájemcům, kteří odeslou přihlášku **do 15. května 1998**, bude zaslána podrobnější informace. Závazná přihláška s potvrzením o zaplacení účastnického poplatku musí být odeslána nejpozději do 30. 6. 1998.

-nop-

Otázka pro: ing. B. Pirklovou, ředitelku SKM

Pobouření členů Kolejní samosprávy vzbudila nedávná informace, která se týká budoucího využití prvního patra koleje gen. Svobody, blok B, jako kanceláří SKM UP. Jaké byly důvody tohoto rozhodnutí? V červenci 1997 byly prostory ředitelství zcela zatopeny. Ekonomický a technický úsek bylo nutno po dobu oprav přemístit do prvního nadpodlaží. Do tohoto poschodí bylo současně přemístěno technické zázemí, které bylo povodní poškozeno a jehož oprava si vyžádala značné finanční prostředky. Jedná se o server v hodnotě 250 tisíc Kč a telefonní ústřednu v hodnotě cca 3 milióny Kč. Tato zařízení jsou umístěna ve zvýšeném podlaží záměrně trvale, a to proto, aby při eventuálně opakované povodni nemohlo dojít k jejich opětovnému poškození. Uvedená zařízení budou blokovat dva studentské pokoje.

V roce 1993 byly původní prostory ekonomického úseku přeměněny na ubytovací kapacitu (celkem 33 lůžek). V souvislosti s rozšiřováním SKM UP (nové provozy Jablonského, Chválkovice, zavedení počítačové sítě, provádění elektrorozvazí ve vlastní režii, nový provoz ve Zlatých Horách, rovněž udělení právní subjektivity a předání komplexu budov do péče SKM UP) si průběžně vyžádal rozšíření stavu THP pracovníků. Kapacita původních kancelářských místností se přitom snížila o více než polovinu. Z tohoto důvodu budov 3-4 buňky na VŠK gen. Svobody blokovány administrativou a telefonní ústřednou. Náhradou však bude studentům předána do užívání tělocvična (bývalá tel. ústředna), TV místnost (bývalá provizorní kancelář V. Vašíčka a A. Kováře, která vznikla přepažením části chodby). K tomuto je nutno přičíst i navýšení lůžkové kapacity v bývalých prostorách administrativy na koleji gen. Svobody, 17. listopadu a B. Václavka – celkem 86 lůžek. SKM UP v roce 1994 rovněž uvolnila prostory bývalého skladu prádla na koleji B. Václavka, kde byla vybudována pro studenty prodejna skript.

M. Poláková

Nabídka ubytování v Horním Údolí

SKM UP nabízí po dobu celého roku pobyt v rekreačním středisku UP v Horním Údolí pro kolektivy, rodinnou a dětskou rekreaci, výjezdní zasedání organizací a jiné akce.

Rekreační zařízení se nachází v oblasti Hrubého Jeseníku, 7 km od Rejvízu. Nabízíme ubytování ve dvou budovách s kapacitou: – budova A – 51 lůžek (2, 3, 4 a 6 lůžkové pokoje), – budova B – 50 lůžek (2, 4 a 10 lůžkové pokoje), – společné sociální zařízení na chodbách.

Stravování formou polopenze či plné penze v budově A, vzdálené asi 20m od budovy B. Středisko má k dispozici tělocvičnu, hřiště, saunu, klubovny pro společenské akce, bar, bufet, možnost půjčení sportovního nářadí a horských kol. Pobyt je vhodný pro alergiky a astmatiky. Možnosti horské turistiky, auto-výletů (Zlaté Hory, lázně Jeseník, Červen. sedlo, K. Studánka, s pasem do polské Nysy či Vratislavi).

Doprava vlastní, v pracovní dny autobusem (Olomouc-Z. Hory, H. Údolí).

Ceny:

1) ubytování zaměstnanců UP a rodinných příslušníků:

budova A 80 Kč/os/noc,
budova B 60 Kč/os/noc.

Studentům UP v kolektivech jsou poskytovány výrazné slevy.

2) ostatní zájemci:

ubytování budova A 105 Kč/os/noc,
ubytování budova B 90 Kč/os/noc.

Možnost celodenní stravy za velmi výhodné ceny.

Kontakt na adrese: Ubytovací kancelář SKM UP, Šmeralova ul. č. 12, 771 11 Olomouc, tel. 522 60 57, v době od 8,00 do 14,30 hod.

Přijímáme i objednávky na letní pobyt rodin (rodinná rekreace od 12. 7. 1998).

Ing. B. Stachoňová, SKM UP

Studentská vědecká konference PŘF UP

Ve středu 1. 4. proběhne studentská vědecká konference PŘF UP, v jejímž programu se svými příspěvky vystoupí pregraduální a postgraduální studenti. Děkan PŘF UP **doc. RNDr. Jan Lasovský, CSc.**, předá diplomy a finální ocenění autorům nejlepších prací. Současně předá **doc. ing. Vojtěch Bekárek, CSc.**, finanční ocenění „Nadace pro rozvoj chemie v regionu Haná“ autorům nejlepších prací v oboru chemie.

Zasedání v sekcích – vystoupení studentů pregraduálního studia:

– **sekke fyzika** (posluchárna č. 58, budova SLO na Envelopě), 12,00–13,20,

– **sekke biologie** (posluchárna č. 53, budova SLO na Envelopě), 13,00–13,20,

– **sekke chemie** (posluchárna č. 54, budova SLO na Envelopě), 12,00–13,40,

– **sekke matematika** (posluchárna č. 52, budova SLO na Envelopě), 12,00–14,20.

Plenární zasedání – vystoupení postgraduálních studentů (posluchárna č. 51, budova SLO na Envelopě): 14,00–17,00.

-mao, maš-

Stručně

V rámci cyklu přednášek Reálie Latinské Ameriky promluvil 17. 3. na Katedře romanistiky FF UP **Sr. D. José Antonio Fernando Esquivel**, charge d'affaires mexického velvyslanectví v Praze.

* * *

Neurologická klinika FN a LF UP v Olomouci pořádala dne 18. 3. regionální seminář na téma „**Současný stav a potřeby péče o akutní mozkové cévní příhody**“. Na programu se podíleli také hosté z II. neurologické kliniky LF UK v Praze, Neurologické kliniky v Hradci Králové a neurologického oddělení nemocnice v Pardubicích.

* * *

Dne 17. 3. 1998 navštívil rektora UP doc. L. Dvořáka **předseda Vrchního soudu v Olomouci JUDr. Jaroslav Holubec**.

-map-

Prague Internet WORLD 98

Ve dnech 7. – 9. 4. proběhne v Praze mezinárodní konference *Prague Internet WORLD 98*, která je součástí světového cyklu veletrhů Internet WORLD americké společnosti Mecklermedia ve spolupráci s agenturou M.I.A. Praha.

Konference je vyvrcholením kampaně „Březen – měsíc Internetu“, která propaguje elektronický obchod a rozvoj Internetu po celé ČR. Ve svém zaměření na propagaci Internetu patří k nejvýznamnějším akcím ve světě a je vůbec první akcí svého druhu u nás a v zemích bývalého východního bloku. Událost osloví především podnikatele, současně i širokou veřejnost prostřednictvím živých videokonferencí, seminářů a interaktivních předváděcích akcí. Profil akce je zaměřen na podnikání na Internetu a jeho právní aspekty, získávání informací a také na podporu sociálního a hospodářského rozvoje.

Jedním z hlavních diskutovaných okruhů bude na konferenci státní informační systém v ČR a jeho podpora prostřednictvím rozsáhlých počítačových sítí. Ve čtvrtek 9. dubna proběhne jednání sekce pod názvem „Internet a informační systém“.

Univerzita Palackého je jedním z řešitelů budujících vysokokapacitní počítačových sítí TEN-34, která je integrována do celoevropského projektu pod stejným názvem. Prostřednictvím této sítě lze aplikovat nejnovější multimediální služby počítačových sítí. Jednou z nich je videokonference umožňující okamžitý přenos obrazu a zvuku v obou směrech. Pořadatelé Prague Internet WORLD 98 se obrátili na Univerzitu Palackého, aby jednání uvedené sekce bylo živě přenášeno do Olomouce – jako jediného města v ČR. V rámci videokonference bude zajištěn přímý přenos dopoledního bloku přednášek „Informační společnost v ČR“ a „Státní informační systém“ (v době od 10,15 do 12,30 hod.) a zvláště potom na stejné téma odpolední jednání u kulatého stolu. Celodenní program je pořádán společně s Úřadem pro státní informační systém za účasti odborníků, politiků, zástupců státní správy a novinářů (předpokládána účast cca 100 lidí). Pořadatelé předpokládají aktivní zapojení do diskuse u kulatého stolu i od účastníků videokonference v Olomouci.

Videokonference proběhne ve **čtvrtek 9. dubna 1998 v soudní síni Právnické fakulty UP, tř. 17. listopadu 8, budova A, v době od 10,15–12,30 hod. dopolední blok přednášek a kulatý stůl proběhne 15,15–17,30 hod.**

-zed-, -map-

Události

Brigitte Antoniusová v aule FF UP

V pondělí 23. 3. 1998 vystoupila v aule FF UP rakouská herečka Brigitte Antoniusová, která uvedla divadelní inscenaci románu *Späte Gegend* Lidy Winiewiczové.

Premiéra divadelní inscenace *Späte Gegend*, kterou režirovala ředitelka vídeňského Volkstheatreu paní Emmy Wernerová, proběhla úspěšně v říjnu 1995 ve Vídni. Divadelní verze románu spisovatelky L. Winiewiczové nám přibližuje prožitky dvou žen rozdílných společenských vrstev – chudé venkovanky a mladé ženy z vyšších městských kruhů v průběhu pohnutých předválečných, válečných a poválečných historických událostí Rakouska.

Obě postavy ztvárňuje v dvojroli slavná herečka sólových programů Brigitte Antoniusová, která má za sebou dlouholetou hereckou kariéru. Po absolvování věhlasného Max Reinhard Seminar ve Vídni působila na známých německých a rakouských divadelních scénách. Účinkovala i v mnoha filmech a televizních inscenacích. Od roku 1978 zaměřuje své herecké umění na hranou prózu rakouských autorů. Se svými sólovými programy absolvovala kolem 57 turné do 20 zemí světa (USA, Kanada, Mexiko, Anglie, Čína, Rusko atd.). Za své umělecké zásluhy obdržela v roce 1983 čestnou medaili města Štýrský Hradec, v roce 1991 jí byl udělen rakouským prezidentem stříbrný kříž za zásluhy o Rakouskou republiku a v roce 1993 převzala čestný zlatý odznak spolkové země Štýrska. Olomoucké veřejnosti se Brigitte Antoniusová již představila několikrát, devadesátými lety lety počínaje, hranou prózou rakouských autorů – Ingeborg Bachmannové, Brigitte Schwaigerové a monology Nestroye. Naposledy uvedla v loňském roce v olomouckém Divadle hudby *Späte Gegend* Lidy Winiewiczové.

Významné kulturní události na UP se zúčastnil také dr. Manfred Poiger, ředitel Rakouského kulturního institutu v Praze, jež akci sponzoroval.

M. Keprtová, foto T. Jemelka

Seminář o kreditním systému

Jak již bylo oznámeno v minulém čísle Žurnálu, v pátek 20. 3. 1998 se uskutečnil seminář ke kreditnímu systému ECTS (Evropský systém transferu kreditů). Seminář vedli jedni z nejpopulárnějších, pan John Reilly z University of Kent in Canterbury ve Velké Británii a pan Poul Bonde z University of Aarhus v Dánsku, kteří navštívili UP v rámci pilotního projektu ECTS, do něhož se UP zapojila. Oba se problematikou kreditního systému zabývají už několik let, patří k „architektům“ kreditního systému ECTS a spolu s dalšími kolegy z celkem 145 západoevropských univerzit se v letech 1988–1995 účastnili pilotního projektu ECTS. Systém ECTS v současnosti zavádí a používá dalších minimálně 1100 univerzit. V následujícím školním roce se toto číslo ještě zvýší o univerzity střední a východní Evropy, které se aktivně zapojily do programu Socrates, jenž poskytuje finanční podporu na zavádění kreditního systému ECTS.

Oba jmenovaní hosté zdůraznili, že UP se podílí na jedinečném celoevropském projektu, který nabízí studentům možnost absolvovat část svého studia na zahraniční instituci, aniž by tím utrpělo jejich domovské studium. ECTS nabízí také školám prostředek k objasnění a srozumitelnosti nejen kreditních a hodnotících systémů jiných škol, ale i svého vlastního.

Pan Reilly i pan Bonde mnohokrát zdůraznili, že efektivní zavádění kreditního systému na univerzitách vyžaduje kvalitní koordinaci na úrovni celé univerzity, která je nezbytná k zajištění kompatibility a souladu celého systému jak v rámci dané univerzity, tak vzhledem k ostatním univerzitám. V neposlední řadě podtrhli skutečnost, že kreditní systém

nevytváří škola pro „sebe“, ale především pro studenty, na což bychom neměli při jeho zpracovávání zapomínat.

Podrobné informace o kreditním systému ECTS mohou zájemci najít na internetové adrese: <http://europa.eu.int/en/comm/dg22/socrates/ects.html>, dále u pana prorektora Tillicha nebo v kanceláři zahraničních styků UP. O dalším průběhu pilotního projektu ECTS budeme samozřejmě dále informovat.

*H. Rozlívková,
kancelář zahraničních styků UP*

Zlatou medaili Za zásluhy o rozvoj Univerzity Palackého obdržel 24. 3. z rukou rektora UP doc. RNDr. L. Dvořáka děkan Fakulty tělesné kultury UP prof. PhDr. F. Vaverka, CSc.

Foto -map-

Téma: sexuální výchova

V únoru letošního roku se konala již 4. celostátní konference na téma *Sexuální výchova na základních a středních školách*, kterou pořádala Katedra pedagogiky a psychologie VŠP v Hradci Králové. Program konference tvořily bloky psychologicko-sexuologické a pedagogicko-metodické včetně diskuse k metodice sexuální výchovy.

Jednání konference bylo velmi přínosné, neboť zde (mimo jiné) zazněly výsledky dlouholetých výzkumů z oblasti týrání a zneužívání dětí. Závěry výzkumů prezentovali přední čeští odborníci z oborů lékařských, pedagogických a psychologických.

Pedagogická fakulta UP byla zastoupena účastí dvou pedagogických pracovníků z Katedry učitelství 1. stupně ZŠ a Katedry pedagogiky s celoškolskou působností.

*PaedDr. M. Rašková,
Katedra učitelství 1. stupně ZŠ
PdF UP*

Setkání akademické obce na CMTF

Ve středu 18. 3. se v prostorách Cyrilometodějské teologické fakulty UP sešla její akademická obec. Snad již tradicí těchto setkání se stalo úvodní postesknutí nad malým zájmem o činnost v akademických senátech. Na CMTF je tato neveliká ochota prý mj. způsobena dojížděním přednášejících.

Po úvodní zprávě o činnosti AS CMTF UP za uplynulé období, kterou podal jeho předseda PhDr. V. Cekota, promluvil děkan CMTF UP doc. ThDr. P. Ambros. Ten charakterizoval dobu před listopadem 1989 jako dobu o teologii neinformovanou, s nedostatkem teologických pracovníků a pedagogického dorostu. Po listopadu 1989 je pak charakteristická diskontinuita (např. teologické fakulty vychovávají teology, přizemž explicitně tato výuka ve školách obsazena není) a euforie.

K samotné olomoucké teologické fakultě děkan zmínil několik aktuálních kladů: Podarilo se zastavit klesající trend přijatých posluchačů, fakulta nevykazuje deficit v hospodaření, ovšem za cenu snížení nákladů a mzdových prostředků, a jak dále uvedl, byl na CMTF UP vypracován podobný model hospodaření jaký má vytvořený UP pro nazírání na jednotlivé fakulty. Dále doc. Ambros zmínil nedávno schválený nový obor, křesťanská výchova-anglický jazyk, který je zajišťován ve spolupráci s PdF UP. V dalších slovech pak naznačil, že stejně tak by bylo možné uvažovat např. o kombinaci křesťanská výchova-informatika (spolupráce s PřF UP), či křesťanská výchova-žurnalistika (spolupráce FF UP). Dále se děkan zmínil o nedávno vyhlášené soutěži *Cena děkana na rok 1998*, které se mohou účastnit studenti všech teologických fakult a která by měla mj. podpořit vědeckou studentskou činnost. Doc. Ambros se vyjadřoval i ke grantové oblasti v rámci UP. CMTF UP neobdržela ani jeden grant, protože nesplnila jeden z požadavků, a tím je hranice věku.

Na shromáždění akademické obce CMTF UP bylo vyřčeno i několik slov o kreditním systému, jehož význam osvětloval přítomným proděkan ing. E. Krumpolc.

V závěru setkání se přítomní studenti dotázali, zda-li by k podobné schůzce mohlo dojít, z důvodu nedostatku prostoru k otázkám, ještě jednou. I když konkrétní termín přísliben nebyl, setkali se dotázaní s kladnou odpovědí.

M. Poláková

Z vědeckých pracovišť UP**Projekty nukleární medicíny**

Vědecko-výzkumnou problematiku Kliniky nukleární medicíny FN a LF UP přibližuje čtenářům Žurnálu UP její přednosta **doc. MUDr. Miroslav Mysliveček**.

Na čem v poslední době pracujete?

V poslední době se badatelský zájem naší kliniky soustředil na několik oblastí, v nichž dominuje zejména onkologická, kardiologická a radiačně-hygienická problematika.

V onkologii se zabýváme ve spolupráci s Neurochirurgickou klinikou FN (M. Kala) předoperačním stanovením stupně malignity mozkových gliomů pomocí ^{99m}Tc-MIBI a jednofotonové emisní výpočetní tomografie (SPECT). Tento projekt je podporován vnitřním grantem LF UP, jehož hlavním řešitelem je P. Koranda. Dílčí výsledky již byly prezentovány na celostátní konferenci nukleární medicíny v r. 1997.

Na naší klinice jsme dále detailně metodicky pracovali a zavedli do rutinního užívání (M. Mysliveček) diagnostickou metodu scintimamografii sloužící diferenciální diagnostice maligních a benigních lézí prsu. Stali jsme se členy týmu provádějícího komplexní mamologickou diagnostiku (spolu s Radiologickou klinikou a Ústavem patologie, M. Hartlová, M. Heřman, J. Nekula, M. Dušková).

V kardiologii jsme se zaměřili (M. Kamínek) na diagnostiku ischemické choroby srdeční (ICHS), ale především (ve spolupráci s I. interní klinikou – M. Škvařilová a s Kardiologickou klinikou FNsp v Ostravě) na sledování nemocných po angioplastikách a aortokoronárních bypasech. Usilujeme o stanovení optimálního vyšetřovacího protokolu zátěžové perfúzní scintigrafie (SPECT) myokardu s použitím různých typů radiofarmak k co nejpřesnějšímu posouzení rozsahu poruch prokrvení a viability myokardu, posouzení úspěchu revascularizačních intervencí, event. časného vzniku restenózy. Této oblasti nukleární medicíny není v ČR věnována ze strany kardiologů identická pozornost jako v zahraničí, přestože představuje optimální zařazení neinvazivní nukleární medicínské metody do diagnostického algoritmu ICHS významný přínos. Naše výsledky byly několikrát prezentovány na konferencích a přijaty k publikaci do Vnitřního lékařství.

Vnitřní granty UP na rok 1998

Pokračování z minulého čísla:

V následujícím seznamu je v závorce za názvem projektu uvedeno datum narození autora a přidělená částka.

Přírodovědecká fakulta

Mgr. Petr Barták: Studium korelace mezi obsahy fyziologicky významných kovů v klinických materiálech a nádorovým onemocněním (1973, 40 tis.)

Mgr. Jakub Stýskala: Syntéza nových heterocyklických sloučenin, studium reaktivity a jejich biologické aktivity (1972, 40 tis.)

Mgr. Ivan H. Tuf: Vliv deforestation na půdní faunu – srovnávací studie tří různé starých porostů v CHKO Litovelské Pomoraví (ročník neuveden, 20 tis.)

Mgr. Monika Slintáková: Optická aktivita krystalů (1971, 20 tis.)

Dr. Mgr. Martina Bancířová: Excitace fotosensibilizátorů (1969, 80 tis.)

Dr. RNDr. Karel Lemr: Využití MS a LC-MS při identifikaci metabolitů (1963, 50 tis.)

Mgr. Libor Mazánek: Biodiverzita vybraných skupin terestrických bezobratlých CHKO Litovelské Pomoraví (1972, 35 tis.)

Sandra Sweeney: Posvátná krajina jako významný rys zemědělské krajiny na Hané (1962, 12 tis.)

Fyzikální skupina pod vedením V. Hušáka se mj. zabývá ve spolupráci se Státním ústavem radiační ochrany v Praze odhadem kolektivní dávky z nukleárních medicínských vyšetření pro populaci v ČR. Jedním z hlavních výstupů tohoto projektu (podporovaného GA ČR) budou důležité informace o odhadu zdravotní újmy (tzv. pozdních stochastických účinků) obyvatelstva ČR z diagnostických aplikací radiofarmak, která je, bohužel, stejně jako rtg vyšetření, nežádoucím doprovodným jevem vyšetřovacích postupů v nukleární medicíně, rubem přínosu pro diagnostiku různých onemocnění. Dílčí poznatky již byly prezentovány na domácích i zahraničních kongresech (např. na kongresu Evropské asociace nukl. medicíny, Glasgow 1997, na mezinárodním kongresu IRPA, Praha 1997) a přijaty k publikaci do České a slovenské pediatrie a Časopisu lék. čes.

Mohl byste přiblížit některé z posledních výsledků vaší práce?

Již zmiňovaná scintimamografie (SM) je významným příspěvkem k diagnostice karcinomu prsu, který je nejčastějším zhoubným onemocněním žen a zaujímá ve světě přední místo v jejich mortalitě na maligní onemocnění. V současné době se celosvětově intenzivně hledá optimální metodický postup, optimální radiofarmakum a optimální místo SM v diagnostickém algoritmu karcinomu prsu. Klasická rtg mamografie (MG) sice stále zůstává základním vyšetřením v diagnostice tohoto onemocnění a díky své senzitivitě a dostupnosti je metodou volby ve screeningu asymptomatických žen, ale má své významné limity. Nízká specifita vede k její nižší schopnosti odlišit maligní a benigní léze prsu a nízká pozitivní prediktivní cena je příčinou toho, že karcinom prsu je diagnostikován jen asi u jedné čtvrtiny žen, které na podkladě MG podstoupily chirurgickou biopsii. Tyto limity právě stimulovaly vývoj alternativních zobrazovacích technik včetně SM.

Jaký je princip SM a v čem spočívá její přínos v diagnostice karcinomu prsu?

SM prováděná pomocí nitrozilné podané radiofarmaka ^{99m}Tc-MIBI je založena na schopnosti tohoto lipofilního kationtu akumulovat se v mitochondriálních buněk s vysokou metabolickou aktivitou a tedy i v karcinomu prsu. Zvýšené nahromadění

^{99m}Tc-MIBI v karcinomu prsu pak lze zobrazit pomocí scintilační kamery. Benigní léze MIBI zpravidla neakumulují.

Význam SM tedy spočívá zejména v možnosti rozlišení mezi maligními a benigními lézemi prsu, což je důležité právě u častých nejednoznačných mamografických a sonografických nálezů. Dalšími výhodami SM je snadná detekce postižených lymfatických uzlin metastatickým procesem a detekce multicentrických prsních karcinomů. Lze ji úspěšně použít k rozlišení mezi pooperační jizvou a recidivou karcinomu prsu, u žen s tzv. hutnou prsní tkání či silikonovými náhradami prsu – všechny jmenované stavy unikají detekci při rtg MG. Od SM lze také očekávat snížení počtu zbytečných chirurgických biopsií prsu indikovaných na podkladě nejednoznačných mamografických nálezů.

Od zavedení metody v polovině r. 1996 jsme provedli bezmála 500 vyšetření a naše výsledky jsou srovnatelné s renomovanými pracovišti v zahraničí.

Jaké je v této oblasti postavení vašeho pracoviště v ČR?

Se SM máme v současné době v ČR největší zkušenosti, jsme jediným pracovištěm nukleární medicíny podléjícím se na komplexní mamologické diagnostice a jsme také prvním pracovištěm, které výsledky SM v ČR prezentovalo. Naše výsledky a jejich srovnání s ostatními zobrazovacími metodami v mamologii byly spolu se spolupracovnicí z mamologického týmu předneseny na domácích i zahraničních kongresech – např. Evropském radiologickém kongresu ve Vídni 1997, kongresu Evropské asociace nukleární medicíny, Glasgow 1997. Výsledky byly rovněž prezentovány v Eur. J. Nucl. Med. 1997; 24, s. 1031.

-mh-

Novinky vědy**AIDS ve světě a u nás**

Denně se ve světě nakazí virem HIV/AIDS 16 tis. lidí, tzn. jeden člověk za 5,5 vteřiny. Denně přibývá 1 600 nakažených dětí do 15 let. Čelkově bylo k 31. 12. 1997 ve světě evidováno 30,6 milionu případů. Za loňský rok byl nárůst postižených 5,8 milionů osob a na AIDS zemřelo 2,3 mil. lidí. V 80% se přenáší AIDS pohlavním stykem.

V ČR bylo k těmto datu zjištěno 361 HIV pozitivních (nezjištěných je mnohonásobně víc!), 110 klinicky postižených a 67 pacientů na AIDS zemřelo. Nejvíce HIV pozitivních je v oblasti Prahy a v Severomoravském kraji. Hodně je jich mezi cizinci z Itálie a Německa. Po zjištění HIV pozitivní (!) otěhotnělo v ČR 5 žen a týden po porodu byl u novorozenců prokázán ve vysokém nahromadění virus HIV.

Za 18 let od svého vzniku se epidemie AIDS stala pandemií, šíří se všemi kontinenty a stále není lék, který by AIDS vyléčil. (Z přednášky doc. MUDr. M. Staňkové, CSC., na Spolku lékařů, TÚ LF UP, 19. 2.)

Dodejme, že 16 tis. infikovaných denně je „pouhou“ 1/16 celkové přírůstku světové populace (260 tis. za den). Při tomto růstovém tempu světové populace především v chudých oblastech Jihu má virus HIV stále lepší podmínky k šíření a tvorbě nových antigenních variant, které tolik ztěžují vývoj specifického léčiva. V těle pacienta mohou být dvě i více variant viru současně. Vznikají mutacemi a rekombinacemi virové nukleové kyseliny tím častěji, čím větší je počet virových částic a lidských hostitelů ve vzájemné interakci. A tak zůstává prevence, která je našetší dobře známá a spolehlivě účinná. Musí se ovšem dodržovat.

-mh-

Dr. Mgr. Jitka Frébortová, PhD.: Studium antimikrobiálních účinků látek odvozených od rostlinných hormonů cytokininů (1968, 60 tis.)

Mgr. Jiří Skotnica: Tepelně stimulovaná chemiluminiscence chlorofylu u vyšších rostlin (1972, 50 tis.)

Mgr. Roman Kouřil: Porovnání spektrofotometrické a spektrofluorimetrické metody stanovení poměru cholofylu a/b (1973, 40 tis.)

Lékařská fakulta

RNDr. Peter Ondra, CSC.: Určení věku stanovením poměru D a L formy kyseliny asparagové. Využití a srovnání metod vysokotučinné kapalinové chromatografie s hmotnostním spektrometrem (HPLC-MS) a kapilární elektroforézou (CE) (1963, 75 tis.)

MUDr. Martin Loveček: Optimalizace paliativního řešení maligních struktur zaživacího traktu mezioborovou spoluprací chirurga, radiologa a gastroenterologa (1971, 65 tis.)

Dr. RNDr. Juraj Ševčík: Určení genotypů I/D polymorfismu angiotenzin-konvertujícího enzymu u pacientů s ischemickou cévní mozkovou příhodou (1964, 75 tis.)

-mav-, -kl-

Pokračování v příštím čísle

Na aktuální téma

Kvestor UP o možnostech rozpočtu na rok 1998

V souvislosti s odročením projednávání rozpočtu na rok 1998, o kterém rozhodl na svém mimořádném zasedání AS UP 11. 3., jsme se obrátili na kvestora UP ing. J. Jirku s několika otázkami:

AS UP zdůvodnil neprojednání navrhovaného rozpočtu UP na rok 1998 mj. tím, že zvolená metodika nerespektovala usnesení AS UP ze 17. 12. Byla nebo nebyla skutečně pozměněna?

Je mírně modifikovaná, protože ji nelze jednoznačně použít tak, jak si to představovali navrhovatelé – ale základní principy byly dodrženy. Účelové položky byly dotazeny ještě dál, dohodli jsme se na tom, jaké fixní položky a v jaké výši musí být do „centrální“ části rozpočtu dosazeny, a zbývající část prostředků byla skutečně dělena na základě požadovaného principu.

Hlavní výhrady AS UP se týkají rozpočtu centrálních jednotek, IC UP a RUP, v poměru k rozpočtům fakult...

Dobře na tom není nikdo, protože ten rozpočet je nedostatečný. Podle mého názoru však v současném návrhu již nemá IC až tak hodně – ono se po něm také hodně chce: aby provozovalo počítačové sítě, knihovnu s rozšířenou provozní dobou, aby odpovídající služby poskytovalo vydavatelství... Šlo předešlím o to dohodnout se, co dostane přímo IC UP a co do toho vloží fakulty. A to se, myslím, tentokrát podařilo. Druhá věc je Rektoriát UP, který byl fakultám vždycky tak trochu solí v očích. Ale i po něm se něco chce. Kromě standardního

servisu v oblasti ekonomické a technicko-provozní, zajišťování správních činností a podpůrných činností vedení UP přibýly např. materiálové a platové nároky Žurnálu UP, který z IC UP přešel pod RUP stejně jako Centrum distančního vzdělávání, část nákladů univerzity III. věku, obsluha telefonní ústředny po napojení dalších jednotek UP – to vše jsou služby RUP, o kterých se předpokládá, že je bude poskytovat jaksi samozřejmě. Ale i ty něco stojí.

Co by znamenalo další snížení navrženého rozpočtu IC UP, příp. jeho „zakonzervování“? Mohlo by ještě fungovat?

Ano, ale muselo by se jasně říci, co nebude dělat (protože již stávajícím návrhem příspěvku jsme se dostali na samou hranici funkčnosti) – že se např. nebudou platit počítačové sítě a databázové služby v nich poskytované, že nebudeme mít knihovnu a že už vůbec nebudeme nakupovat nové knihy a časopisy, že se nebude tisknout ve Vydavatelství UP, ale externě... Jiný způsob zajišťování těchto služeb by však byl prokazatelně dražší. A totéž platí pro Rektoriát UP – nebudou se organizovat konference, nebude vydáván Žurnál, nebudeme mít centrální účtárnu (a kdo bude zajišťovat celé výkaznictví a souhrnné účetnictví za UP?), budou si fakulty a ostatní jednotky zajišťovat např. právní služby externě...?

Jaká další jednání ohledně rozpočtu ještě očekáváte?

Předně je třeba si otevřeně říci, že zřejmě víc peněz nebude. Takže bezprostředně nás čeká to,

že budeme muset sestavit porovnávací tabulky, které budou dokumentovat, jak vypadala situace loni a jak vypadá letos. Budeme zkrátka rozpočet podrobněji zdůvodňovat. Někjaké případné dílčí úpravy mohou být skutečně jen detailní a v konečném důsledku fakultám moc nepřinesou. Např. jestliže bude Rektoriát UP odebrán milion korun, bude tato částka rozdělena fakultám podle normativního počtu studentů, což se pak podle rozpočtových tabulek projeví tak, že např. LF dostane 250 tisíc, o něco méně další fakulty, až např. Právnická fakulta dostane 30 tisíc, protože každá fakulta má své procento, které vychází z daných normativů. Na Rektoriátě UP za této situace to bude znamenat krizi v určitých činnostech, zrušení některých útvarů anebo si to fakulty budou muset zaplatit samy. Ale – pomůže Právnické fakultě 30 tisíc, pomůže CMTF 27 tisíc nebo FTK 120 tisíc navíc? Anebo se můžeme rozhodnout, že nebudeme realizovat za deset miliónů opravy a vybavení nových objektů, ale jednotlivé fakulty z toho dostanou jen odpovídající část – a budou schopny uskutečnit opravy samy, bude např. FTK schopna uhradit vybavení nového objektu v Neředíně za 7,2 mil. Kč? Všechno je to zkrátka o objemu peněz. Samozřejmě, budeme bojovat o to, abychom z MŠMT dostali nějaké prostředky navíc (např. již víme o konkrétní dotaci na odpisy ve výši 15,3 mil. Kč, která půjde jen fakultám), ale momentálně prostě ty peníze nejsou.

Za rozhovor poděkovala

V. Mazachová.

Diskuse, názory, ohlasy

Doktor Aviezer Tucker opět „kritický“

Dr. Aviezer Tucker znovu svedl svůj boj s Katedrou filozofie FF UP, respektive některými jejími pedagogy. V 10. čísle *Kritické přílohy RR* znovu dokázal, že mu nejde o věcnou stránku věci, nýbrž o osobní skandalizování. Jelikož jsem filozofii na tomto pracovišti vystudoval, považuji za nutné na některá nesmyslná tvrzení zareagovat.

Tucker chce textem *Účel a smysl filozofického vzdělávání* rámcově přiblížit zkušenost západního (amerického) vzdělávacího modelu ve filozofii a ukázat jeho univerzální používání. Tato univerzalita je však vyhrocená, takže podle Tuckera žádný jiný systém filozofického vzdělávání není možný. Jeho představa o filozofii je zhruba tato: v písemné zkoušce na závěr kurzu *Úvod do filozofie* jsem studentům zadal otázku: *Thalés řekl, že pralátku všeho je voda. Co si myslíte vy?* Sám jsem byl zvyklý během pěti let studia na jiné otázky (vypůjčím si Tuckerův příklad). Pokud by se mne vyučující tázal, tak jistě takto: *Co považoval Thalés za pralátku a jakým způsobem k tomuto závěru došel?* Tuckerova koncepce má hodnotit schopnost argumentace, nikoli schopnost memorovat látku, kterou lze najít v encyklopedii. Druhá koncepce podle mého požaduje znalosti, nejde však o memorování, nýbrž o daleko komplexnější potřebu vědění, která zároveň vyžaduje i obecnější povědomí, v tomto případě o historii, geografii, kulturu, způsobu života, předfilozofických zkušenostech Miléťanů, inspiračních zdrojích jejich na-

uky, čímž se dostává rovněž k oně schopnosti argumentace. Ta však není bezbřehá a banální, nýbrž zobrazuje skutečné znalosti studenta.

Rámcový model americké výuky je však pouze zasíracím manévrem pro Tuckerovy ničím nepodložené útoky na lidi, kteří se těší všeobecné vážnosti. Ptám se tedy – proč a za jakým skutečným účelem napsal například tuto větu: *Filozofie se poté třicet let vyvíjela směry, o kterých doc. Blecha a jeho kolegové příliš mnoho nevědí.* Jak toto všechno Tucker ví, když se za čtyři roky svého olomouckého pobytu s nikým z katedry nesetkal (kromě prof. Štěpána)? Ani jednou jedinkrát nenavštívil přednášku některého ze zdejších pedagogů... *vedoucí katedry prof. J. Štěpán (který před r. 1989 nebyl zrovna protivníkem komunismu) již sedm let hrdě rozhlašuje, že na jeho katedře nikdo neumí anglicky.* Co znamená formulace *nebyl protivníkem komunismu?* To, že by se vedoucí nějaké katedry chlubil ničím takovým, co Tucker prof. Štěpánovi podsouvá, by muselo vést snad ke zbavení všech akademických hodností. Nikdy jsem nic takové z úst prof. Štěpána neslyšel.

Stejně banální tvrzení je: *Od studentů filozofie na UP jsem se dozvěděl, že jedinou příležitostí, kdy se dostanou ke slovu, je čtení referátů, v nichž shrnují přečtené texty, a že ani nepišou práce, v nichž by vyjadřovali vlastní názory.* Během pěti let, co jsem na katedře studoval, jsem ani jednou zkušeností, které Tucker líčí, neprošel.

Dále uvádí: *Doufám, že se mylím, ale dosud jsem neviděl příspěvek jediného učitele z katedry filozofie UP v mezinárodním filozofickém časopise.* Domnívám se, že je to proto, že nikdy nenapsali takový kritický text, který by vyhovoval mezinárodním kritériím. Zatímco první věta je hypotézou, druhá již neomylným tvrzením. Nicméně i v tomto případě je se svou neomylností nabíledni.

Tucker kritizuje týdenní přednáškové cykly zahraničních profesorů. Ovšem nikdy se jich nezúčastnil, tudíž taková tvrzení jako např. *Během týdenního pobytu, jakkoli je intenzivní, se přednášející musí nutně omezit jen na úplné základy, neboť studenti a učitelé neznají příslušnou literaturu, a výsledek takové práce nemůže být příliš velký.* Před každým takovýmto týdnem je samozřejmě zadána literatura dle pokynů přednášejícího, cizojazyčné texty, jež nejsou k dispozici, jsou naxeroxovány. O přínosu těchto akademických týdnů se ale mohl Tucker osobně přesvědčit.

Tuckerovo skandalizování se možná někomu dobře čte a jemu samotnému jistě dobře píše, není totiž třeba nic ověřovat, stačí pár laciných výmyslů. A hle – kritik je na světě. Ovšem nepoctivý a zbabělý, jinak by dokázal svá slova sdělit přímo do očí.

To dobré, co v některých Tuckerových kritických člancích zaznělo, je bohužel smazáváno bulvární vatou. Tím nakonec Aviezer Tucker ublížil sám sobě.

P. Šaradín

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

V neděli 11. ledna 1948 vyšel národně socialistický deník *Svobodné slovo* (dnem, kdy deníky nevycházely, bylo tehdy pondělí), s obvyklou přílohou, v jejímž rámci byl otištěn článek sice nepodepsaný, avšak již z prvních vět článku plynulo, že článek připravil do tisku sám šéfredaktor deníku

IVAN HERBEN.

Otcem tohoto novináře a publicisty, narozeného roku 1900, byl známý prozaik, novinář, literární kritik a historik, národopisec a historik, věrný spolupracovník Tomáše Garrigua Masaryka a propagátor jeho idejí a koncepcí Jan Herben (1857–1936), rodák z Brumovic u Hustopeč. Ivan Herben působil v *Tribuně* a *Českém slově* (za svou popularitu vděčil mj. svému dílku s titulem *Tomáš Garrigue Masaryk – Malé historky o velkém muži*, 1934), za 2. světové války byl vězněn v koncentračním táboře a po komunistickém státním převratu v roce 1948 žil v exilu v USA; v letech 1950–1965 byl redaktorem rozhlasové stanice *Svobodná Evropa* a v exilu také roku 1968 zemřel.

V lednu roku 1948 patřil Jan Herben k čelným představitelům býtl socialistické, leč ostře protikomunistické opozice a v tomto duchu řídil ústřední list Československé strany národně socialistické, jehož postoje přejímaly a na místní poměry aplikovaly národně socialistické deníky regionální (v Olomouci to byl deník *Volné slovo*). V tomto kontextu je třeba rozumět Herbenovu článku, který si dovoluji citovat *in extenso*:

Slyšte univerzitního profesora

Když třímal žezlo Ministerstva školství Zdeněk Nejedlý,^{*)} byly v revolučních záchvattech zřizovány univerzity, jmenování profesori – nu zkrátka, chtěli jsme žít ve velkém. Šéfredaktor *Svobodného slova* dostal nedávno dopis od jednoho ze svých přátel – od profesora na nově zřízené univerzitě. Pro osvětlení poměrů dopis citujeme:

„Drahý Ivane, odřekl jsem před týdnem *Svobodné slovo*, které jsem vždy předplácel po všechna ta léta na celý rok, a hryže mě pořád, dennodenně, svědomí vůči Tobě, že je slušno, abych se Ti omluvil a abych Ti řekl, že jsem musel všechny časopisy a revue redukovat ze tří čtvrtin, protože to nemohu unést a protože musím být připraven vydržet delší dobu téměř bez jakéhokoli příjmu. Sloužím už druhý rok za částku 1200 Kčs měsíčně, což jest odměna za suplování řádné stolice estetiky s povinností řádného profesora, tj. přednášek pět hodin, dvě hodiny semináře a dvě hodiny prosemináře, zakládání knihovny atd. Teď má být jmenováno asi patnáct pánů na lékařské fakultě a my na filozofické máme prý čekat ještě rok, to znamená, než ti to propočtou, tři roky za plat, který nemá ani učedník u mistra. Já jsem z tohoto důvodu odřekl přednášky v letním semestru, studenti se bouří, protože nemůžeme volit ani děkana ani rektora, nemůžeme zkoušet při rigorózech atd. Vypadá to, že se asi všichni i s rektorem poděkujeme. Vláda zřídí zákonem univerzitu a pak musí být nějakými násilnými prostředky donucována, aby plnila svou povinnost. Tak co mám

dělat? Dosačil jsem už čtvrt milionu na stěhování a na živobytí, všechno z knížek. Jedním slovem, říkám Ti, že **na vysoké škole mohou působit jen milionáři nebo lidé – jako já – s náhodným větším příjmem. Kdo to nemá – jako řada našich pánů – je hrozný chudák.**“

Český člověk roku 1948 nemusel být zvlášť zasvěcen do tehdejší situace ve vysokém školství, aby dospěl k závěru, že poměry líčené v dopise se týkají Univerzity Palackého v Olomouci, zřízené v návaznosti na olomouckou Františkovu univerzitu (zrušenou v polovině 19. století) zákonem z 21. února 1946. Také neuvedený autor dopisu Ivanu Herbenovi byl a doposud je z údajů v dopise obsažených lehce identifikovatelný. Zřetel na literární a publicistické figle graduující čtenářovo napětí mě však vybízí, abych odhalil totožnost pisatele dopisu – zveřejněného Ivanem Herbenem 11. ledna 1948 v rámci politické kampaně předcházející „únorovému vítězství pracujícího lidu“ – až příště.

Jiří Fiala

^{*)} Zdeněk Nejedlý byl za Komunistickou stranu Československa ministrem školství a osvěty v poválečné 1. a 2. vládě Československé republiky (4. 4. 1945 – 6. 11. 1945 – 2. 7. 1946); ve 3. vládě (do 25. 2. 1948) byl Zdeněk Nejedlý ministrem ochrany práce a sociální péče, zatímco úřad ministra školství a osvěty zastával v této vládě za Čs. stranu národně socialistickou Jaroslav Stránský.

Z archivu UP

Plivánková aféra

Ještě jednou se vrátíme k událostem února 1948 na Univerzitě Palackého v Olomouci, tentokrát na notu spíše komickou než tragickou.

V první březnové dekádě roku 1948 pobýval na chatě jménem Pošta ve Stříbrnicích lyžařský kurz dívek ze Slovanského gymnázia v Olomouci. Jako instruktor byl dívkám přidělen student Pedagogické fakulty UP Miloš Buriánek. Počasí bylo skvělé, spousta sněhu, slunce, prostě vydařená lyžovačka. Ovšem, jak všichni víme, ke studentskému lyžařskému kurzu patří i večerní zábava a legrace. A té se našim gymnazistkám, jak se zdá, v dostatečné míře nedostávalo a dívky se začaly po večerech nudit. Není se ostatně čemu divit – alkohol se tenkrát ještě moc nenosil a navíc by jeho konzumace v nekoedukované třídě za absence mužského prvku vyústila spíše ve smutnění, chandru či splín než ve správné mejdanové veselí. Děvčata si tudíž krátila dlouhé večery „různými společenskými hrami“.

Jednoho večera gymnazistky vymyslely vskutku originální zábavu – soutěž v plivání

na cíl. Něžné dívky odkrokovaly příslušnou vzdálenost a jaly se plivat ostošest s gusem zkušných námořních vlků. Cílem jejich slinných projektilů se nestal nikdo jiný než tehdejší premiér Klement Gottwald, nikoli ovšem ve vlastní osobě, ale na fotografii vystřižené z novin. Terč si závodnice osvětlily dvěma rozžatými svícemi. Scéna věru hodná Haškova Švejka – ovšem místo staříckého vousatého mocnáře soudruh ministerský předseda Gottwald a místo muších exkrementů dívků plivance. Student Buriánek na soudruha ministerského předsedu neplival a podle dochované dokumentace se zdá, že k této zábavě nebyl přizván. Když se dostavil do místnosti, za jeho přítomnosti se na Gottwalda odhodlala plivnout pouze jedna gymnazistka; nato byl poplivaný státníkův portrét spálen.

Po návratu do Olomouce potkal student Buriánek jednu z účastnic plivancového závodění, a ta mu vmetla do tváře, že na Slovanském gymnáziu probíhá vyšetřování téhle zábavy a že je jejich lyžařský instruktor udal. Jenže Buriánek byl v tom zcela nevině, to studentky Slovanského

gymnázia měly mezi sebou Haškova Brettschneidera, vlastně Brettschneiderku, která však nebyla ve službách c. k. tajné policie, ale Okresního výboru KSČ. Vyšetřování se přeneslo i na univerzitu, kde se ho ujala speciální kárná komise, sestávající z tehdejšího rektora UP Josefa Ludvíka Fischera, ředitele rektorátní kanceláře dr. Jiřího Götze a středoškolského profesora Václava Losíka, předsedy Akčního výboru Svazu zaměstnanců školství a osvěty, který již vyšetřoval provinilé gymnazistky. Miloš Buriánek byl potrestán tím, že mu do jeho studia nebyl započítán zimní semestr 1948/1949, a toto rozhodnutí bylo současně oznámeno Okresnímu úřadu ochrany práce. Podle sdělení Krajského výboru KSČ v Olomouci Rektorátu UP připisem ze dne 6. prosince 1948, „jeho chování neodpovídalo chování vysokoškoláka. Zmíněný pan Buriánek byl jako nejstarší a nejvyspělejší z účastníků tzv. plivánek zodpověden za to, co se tam dělo. Iniciátorky této vulgární zábavy byly z ústavu (tj. ze Slovanského gymnázia – poznámka autora) a vůbec ze studia vyloučeny.“

PhDr. P. Urbášek, ředitel Archivu UP

Studentská rubrika

Studentští členové AS nejsou zástupci ostatních posluchačů UP?

Jedním z neustále diskutovaných témat je nedostatečná komunikace na Univerzitě Palackého. Komunikační toky často nefungují nejen mezi UP a ostatními neuniverzitními institucemi, mezi jednotlivými fakultami, katedrami, zařízeními UP, vedením a zaměstnanci, vedením a studenty..., ale také mezi samotnými studenty – studentskými zástupci v akademických senátech a ostatními posluchači UP. Nedostatek jsou přítom na obou stranách. Na jedné nezájem – většina posluchačů ani netuší, kdo je jejich zástupcem např. v senátu, natož co od něj mohou požadovat. Na straně druhé, jak se vyjádřil i předseda Kolejní samosprávy, student LF UP L. Burda, část ze studentů-zástupců vykonává funkci v senátu jen proto, aby se tzv. ukázali před profesory nebo proto, že z uvedené „hodnoty“ vyplývá nějaká výhoda (např. získávají body k ubytování na kolejích). Zástupci v akademických senátech jsou sice představiteli studentů, ovšem dosud jsem nezaregistroval, že by jim předávali informace, které na zasedáních získávají, řekl Burda. Dále uvedl: Za jedinou výjimku snad považují pravidelné setkání posluchačů naší fakulty s děkankou LF UP v U-klubu, které je provokováno vedle jiných i senátními zástupci LF UP. Opravdu, snad jen tam se posluchači něco dovědí. Studentské zástupce v akademických senátech vidí posluchač LF UP za jakési figurky, které vyplňují křesla v sále. Za dobu svého pětiletého studia v Olomouci jsem nezažil (vyjma současné aktivity zástupců v AS LF UP), že by studentský člen akademického senátu např. svolal schůzku, na které by informoval ostatní studenty. Myslím si, že i přes dnešní nechuť a všeobecnou apatii, by se většina posluchačů ve věci, v které by mohli rozhodnutí ovlivnit, sešli, řekl Burda.

Současný poměr studentské části v AS je vyčíslen jednou třetinou, tutíž možnost cokoli ovlivnit je při hlasování z řad studentstva nulová. Všeobecně se tvrdí, že studenti mají chodit za profesorem a přesvědčovat je k jinému rozhodnutí, ale řekněte, kdo ze studentů má na takovou činnost dnes čas, uvedl Lukáš Burda, který vzápětí vzpomněl na porevoluční situaci, kdy studentská část akademických senátů tvořila plnou polovinu. V současné době považují zastoupení studentů v akademických senátech za formalitu, řekl závěrem student LF UP

M. Poláková

Anketa Žurnálu UP

V souvislosti s probíhající diskusí o vlivu studentů na chod vysoké školy jsme se obrátili na některé ze zástupců studentů v jednotlivých orgánech UP s několika otázkami:

Jakým způsobem předáváte studentům, jejichž jste zástupcem (zástupkyní), informace z jednání akademických orgánů UP (Kolegium rektora UP, AS UP, akademické senáty fakult apod.) a jak to funguje obráceně?

I. Ireinová, zástupkyně studentů PdF UP v Kolegiu rektora UP: V AS PdF je šest senátorů zastupujících studenty. Každý ze senátorů zastupuje svoji studijní kombinaci. Z těchto šesti senátorů jsou dva členové AS UP, jedna KR UP a jedna Studentské unie studentů UP. Po každém zasedání AS UP nebo KR UP se všichni studenti sejdeme

a o proběhlém jednání diskutujeme, připravujeme se na další jednání – co je nutno řešit, kdy, jakým způsobem. Mohu hovořit i o pravidelných setkáních se studenty z kombinace. Při této příležitosti jim sděluji informace týkající se PdF UP, případně i aktuálních věcí z jednání AS UP. Zde studenti mohou vyjádřit své názory, připomínky, nesouhlasy, které přednesu na zasedáních AS PdF nebo KR UP v bodu sdělení studentů, různé. Studenti, kteří se setkání neúčastnili, se mohou kdykoliv obrátit na svého zástupce. S připomínkami je možno přijít i k předsedkyni AS, nebo přímo k panu děkanovi, který má pravidelné konzultační hodiny pro studenty dvakrát týdně.

M. Výborný, zástupce studentů v Kolegiu děkana CMTF UP: Pokud se na Kolegiu děkana projednávají otázky, které se týkají studentů, snažím se informovat v rámci možností studenty naší fakulty. Jedná se hlavně o osobní vztahy (výhoda početné malé CMTF). Za důležitou pokládám také vzájemnou informovanost se studentskými členy Akademického senátu CMTF. Tímto způsobem získávám i podněty ze strany studentů pro zasedání Kolegia děkana. Komunikací se studenty se snažím zjišťovat jejich názory na chod fakulty. Přiznávám ale, že celková informovanost v těchto otázkách Kolegia děkana i Akademického senátu není ani zdaleka ideální. Řešením je zřejmě snaha o účinnější komunikaci studentů se svými zástupci a naopak.

Jsou podle Vašeho názoru studenti a vedení UP (fakulty) o sobě navzájem dostatečně informováni prostřednictvím svých zástupců?

I. Ireinová: Studentů v AS PdF UP je tedy 6 a učitelů 12 + předsedkyně. Učitelé zastupují mateřské katedry, kterými jsou vybráni a pověřeni za danou katedru vystupovat, jejím jménem také jednat, hlasovat... K tomu, jak učitelé své katedry a studenty informují, nejsem příliš kompetentní se vyjadřovat. Osobně se domnívám, že dobře. Souhlasím tak podle způsobu diskuse při jednáních AS. Mají-li studenti zájem, snahu informovat se o chodu fakulty, blíže se dovědět o UP, informačních zdrojů je mnoho.

M. Výborný: Zčásti jsem již odpověděl v první odpovědi. Znovu tedy říkám, ani zdaleka. Je to otázka odpovědnosti všech zástupců a snahy o smluplnou komunikaci v rámci akademické obce.

Některé ze zástupců studentů jsme požádali i o jejich stanovisko k petici na kolejích J. L. Fischera:

Proč podle Vašeho názoru nebylo při diskusí o zvyšování kolejného namísto petice využito této formy komunikace?

I. Ireinová: O zvyšování cen kolejného jsme se dověděli při zdražení stravy, vše bylo téměř ze dne na den. Nesouhlas všech studentů byl pochopitelný a tyto zájmy naši senátoři nebo zástupci jiných fakult hájili. Konkrétně se to řešilo na zasedání AS UP, na kolejní komisi. Osobně jsem 19. 2. 1998 na KR UP vznesla námitku proti zdražení, rovněž i otázku proč někteří zaměstnanci mohou mít levnější obědy než studenti (což je o 2 Kč na oběd) a současně jsem upozornila na nespokojenost s poskytovatelskými službami na kolejích, v menze.

Nespokojenost na kolejích se týkala úklidových služeb, plnění ve sprchách ..., v menze – špinavé, mokré tácky, hliníkové přibory neodpovídající hygieně...

O tvrzení těchto slov se dne 25.2.1998 byl přesvědčit i náš pan děkan. Studenti děkana PdF UP seznámili s podmínkami, za kterých se připravují na výuku, v jakých podmínkách bydlí... Za správné považují, že bylo využito obou forem komunikace, jak diskuse, tak i petice.

Všech forem komunikace s vedením plně využíváme, nevím, jak mohla vzniknout pochybnost vyplývající z tohoto dotazu.

M. Výborný: Na tuto otázku nejsem schopen kompetentně odpovědět, protože o žádné petici nevím a ani se ke mně nedostala. Otázka kolejného je složitější problém, který se ale řeší ve spěchu posledních týdnů. Jistě by stálo za to opustit emoce a s chladnými hlavami navázat tyto odpovídající formy komunikace.

Odpovědi dalších studentských zástupců přineseme v příštím čísle Žurnálu UP.

-mav-

...a tento týden...

PONDĚLÍ 30. BŘEZNA

U-klub, 19.00 hod.: Mňága a Žďorp.

ÚTERÝ 31. BŘEZNA

Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP, Wurmova 13, 18.00 hod.: Oxana Meleškina-Smilková – beseda s moskevskou divadelní režisérkou. Doplněno videoprojekcí.

Muzeum umění, 18.30 hod.: Koncert absolventů hudební katedry PdF UP.

STŘEDA 1. DUBNA

Teoretické ústavy LF UP, 16.00 hod.: Přednáškový večer I. chirurgické kliniky LF a FN UP v Olomouci. Koordinátorem akce bude doc. MUDr. T. Grossmanová, CSc.

PřF UP, Šlechtitelů 11, velký přednáškový sál (č. 501), 16.45 hod.: Dr. Jan Kirschner, CSc., & dr. Ludmila Kirschnerová (Botanický ústav AV ČR Průhonice u Prahy, 2AOPaK Praha) – Hořečky (Gentianella) v České republice. Pořádá Katedra botaniky PřF UP.

Filmový sál Centra Aletti, 17.00 hod.: Světlo ikon II (dr. LSS J. Novotný SJ). Promluva bude orientována na výklad a ukázky různých druhů ikon Spasitele, Matky Boží, svatých a církevních svátků, s diapositivy.

Muzeum umění Olomouc, 13.00 hod.: Výtvárné kolokvium (M. Orišková, VŠVU Bratislava, J. Volek, MU Brno, V. Havlík, UP Olomouc aj.). Odborný doprovodný program výstavy *Tělo jako důkaz*. Pořádá Muzeum umění Olomouc.

ČTVRTEK 2. DUBNA

U-klub, 19.30 hod.: Srdcetepci (olomoucká folková skupina) – křest kazety Bílí ptáci.

Cyrlometodějská teologická fakulta UP, 14.00 hod.: Prostituce – odborný seminář v rámci výstavy *Tělo jako důkaz*. Pořádá Muzeum umění Olomouc.